

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII, Conti-utca 4.

Aci sunt a să trimită tot
felul de scrisori, cereri și
bani. Tot aci să primească
anunțuri cu prețurile cele
mai moderate.

Un număr 8 filieri.

ADEVÉRUL

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT DIN UNGARIA

ABONAMENTUL:
Pentru Austro-Ungaria:
Pe 1 an — — 4 coroane
Pe 1/2 an — — 2 coroane
Pe un 1/4 an — 1. coroană
Pentru străinătate:
Pe 1 an — — 6 coroane
Pentru America:
Pe 1 an — — 2 dolari

Foaie pentru poporul muncitor român.

Redactată de un comitet.

Apare în fiecare Vineri.

Absolutism.

După ce a făcut cele mai brutale călcări de lege, cea mai nerușinată pălmuire a libertății individuale și publice, cea mai banditească teroare, Tisza vrea să apară în fața oamenilor ca salvatorul constituției.

Agentii lui Tisza spun în șoaptă și în gura mare tuturor, că „numai așa s'a putut înălțura suspendarea constituției, care a fost hotărât în locul cel mai înalt în cazul când reforma militară nu va putea trece prin parlament“. Dar este constituție în Ungaria? Noi nici până acum nu am prea prețuit mult constituția aceea, care nu dă drepturi politice poporului din această țară, care asigură domnia a câtorva mii de familii și legi „despre noi — fără noi“, cari nu pun frâu persecuției, exploatării, jefuirii păturilor producătoare ale poporului din această țară...

Dar am știut și știm că din această constituție a Ungariei trebuie să răsară constituția viitoare modernă și primul pas către dreptul de vot universal, egal, direct și secret. Și știm și aceia că în așa zisul parlamentarism de astăzi sunt părți, cari trebuie păstrate, menținute și pentru parlamentul poporului. Ele sunt *libertatea nemărginită a cuvântului și libertatea individuală desăvârșită (imunitatea) a deputaților*. Cât valorează aceste două libertăți, nu trebuie să mai dovedim. Doar vedem cât valorează întreg parlamentarismul, când aceste sunt distruse cu pumnul.

Dar este constituție în Ungaria? Când cu banii căpătați dela jidani, bani băgați pentru titluri și decorații, apoi cu banii furați din casa statului, cu presiunea administrației, cu teroarea jandarmilor se face „alegeri parlamentare“ și se dă la niște mutre suspecte mandate de deputați, făcându-se din oameni copti pentru pușcărie — le-giuitori.

E constituție aceasta, când se calcă în picioare dreptul la cuvânt al deputaților și în mijlocul unui scandal infernal, în strigătele cohortei guvernamentale se face „votarea“ de legi?

E constituție aceasta, când deputații cari nu pot să se împacă cu această porcărie, sunt asvârliți afară cu forța din parlament și opriți cu sute de baioneta și mașini-puști, ca să se întoarcă înapoi? Când în parlamentul înconjurat de armată șed mai mult de două sute de slugi, cumpărați de guvern și fac legi după poruncă.

Asta-i constituție?

Nu e de o sută de ori mai cinstit, când un om încrezut, un domnitor infumurat și mândru, care se razemă în sabie, spune: ce vreau, asta fac, eu poruncesc să fie așa și trebuie să fie așa.

E aceasta o politică criminală, autocrată, dar e cel puțin bărbătească, sinceră, nu se maschează și nu se ascunde sub paravanul constituționalismului.

Și constituționalismul pe care l'au salvat Tisza—Lukács, nu e bun de altceva, decât să înfațișeze pe rege, ca un domnitor constituțional și să-l scape de rușinea că la apusul vieții sale, a fost împins la un autocratism tot atât de sângeros, ca și al țarului rusesc.

Mai rău nu poate să fie. Absolutismul o aci cu Tisza, fără el ar fi fost numai mai

puțin scârbos. Și înțetarea absolutismului numai atunci poate fi orbă, când odată cu el se va nimici și tot ce a făcut el. Căci degeaba vine votul universal cel mai democratic, când se pot face legi cu ajutorul poliției și când deputații aleși trebuie să-și puie lacăt gurei, căi altfel sunt asvârliți afară. Democrație numai acolo poate să fie, unde e și constituție.

De aceia trebuie igonită, nimicată din viața politică aceasta pandă de pungași, ca nici sămînța să nu le rămână, iar ordinea legală, constituția să fi adusă la loc, căci Tisza a distrus-o și n'a apărat-o, precum afirmă. Și apoi să vie votul universal, larg, democratic, căci astăzi știu toată țara, că fără democrație, constituția nu face o ceapă degerată.

Ce e nou în politică?

Slugărnicia Casei magnaților. — In 25 de adunări populare, țara înfierează samavolnicile guvernului. — Parlamentul polițist votează legi polițiste.

*Casa magnaților
a votat reformele militare.*

Se putea altfel? Cine s'ar fi putut aștepta ca aceasta reprezentanță compusă din grofi, baroni, mari proprietari agrari, capii bisericeii să se împotrivescă cărmuirii, să nu facă pe placul lui Tisza—Lukács, să nu voteze acele reforme, cari întăresc armata, armată menită să așere avutul lor, drepturile și pământurile lor furate?

Nu mai acei magnați, cari împărtășese păreri opoziției, și-au ridicat glasul contra samavolniciei guvernamentale, contra mijloacelor nelegiuite, de cari s'au folosit Tisza—Lukács, pentru a face lege din reformele militare. Acești magnați sunt contele Emil Dessewffy, contele Ioan Hadik, baronul Desideriu Pronay, contele Zichy și alți 29 magnați. Cei numiți în vorbiri mai lungi, au arătat că Casa magnaților are datoria de a veghea ca legile să se voteze în formă legală. Dar în Dietă reformele militare au fost trecute în mod ilegal, ceiace a recunoscut-o însuși Tisza, ca președinte. Cum chiar ministrul-președinte a declarat că o reparație este de lipsă — aceasta se poate face numai când se retrimete Camerei acest reforme militare, spre a fi votate după regulile constituționale.

Dar expunerea aceasta de vederi a acelor magnați, cari au avut curajul să se pronunțe contra nelegiuirilor guvernului — n'a folosit la nimic. Au luat cuvântul alți zece magnați, împreună cu ministrul-președinte Lukács. Și aceștia nu s'a sfiiți a spune că Casa magnaților n'are altă datorie, decât să voteze reformele militare, reforme de care are nevoie „Coroana și țara“. Și așa cu 171 voturi (contra 33, Casa magnaților a votat reforme militare.

Mai rămâne acum ca și regele să sancționeze reformele militare — și atunci popoarele Ungariei vor simți de abia povara grea a acestor legi noi.

25 de adunări de protestare într-o Duminică.

Duminica trecută au avut loc în toate părțile țării mari adunări populare, la cari au luat parte burghezia liberală, democrația și muncitorimea socialistă, înfierându-se regimul despotice inaugurat de Lukács—Tisza.

Deputații cari au luat parte la aceste adunări, reveniți în Capitală, povestesc că întâmplările din parlament au trezit toată țara din somnolență și nepăsare. Tele de brutalitate ale lui Tisza, au drept urmare de a uni întreaga opoziție într-o singură tabără de luptă, în jurul reia se stringe opinia publică, iar par guvernamental „al munciei“ își vede mtea cu ochii. În provincie sunt semni partidul național „al munciei“ e în d vate crescândă.

Iată mai jos locurile unde s'au ținut 25 de adunări populare:

În Makó, în cercul electoral al șel partidului justhst, Iuliu Justh a fost pu cu mare însuflețire. Făcându-și darea seamă înaintea alegătorilor săi asupra tivității sale parlamentare, el a arăta frumoasele cauze ale Ungariei au fost, deauna trădate de cercurile înalte al ristoacrației și nici odată nu s'au aflat dători în sânul poporului. Cu o aspi nementpută a înțiferat politica lui Tisza Lukács: Nu va fi liniște în țară, câtă vr Lukács va rămâne prim-ministru și T președinte al Camerei. Partidul justhst făcut nici odată politică personală, acu însă e silită lupta contra unor persoane.

Anarhia parlamentară nu vine de jos, ei de sus. Opoziția a vrut să-și înfăptuiască cererile sale pe calea lepală și conform regulamentului Camerei. Opoziția voia să se voteze votul universal, înainte de a se pune poveri grele pe popor prin reformele militare. De acum înainte pace se va putea face numai prin restabilirea unui regim legal, prin garanții puternice pentru introducerea votului universal, egal și secret. Și cât timp nu se va face această reformă, fluierile, trompetele, tobele vor continua să fie în activitate.

Au mai luat apoi cuvântul din partea ligei votului universal dr. Paul Szende, din partea partidului socialdemocrat tov. Alexandru Garbai, apoi deputații justhști Bikádi și Justh János. S'a votat o rezoluție prin care se înfierează tirania lui Tisza și se cere votul universal.

Din Makó, oratorii de mai sus plecară la Arad, cercul electoral al lui Tisza. La gară, fruntașii partidelor opoziționiste au fost primiți de o mare mulțime de cetățeni. Adunarea a avut loc la ora 5 după amiază în piața cea mare Thököly. Cel dintâi a vorbit Iuliu Justh, îndemnând pe cetățenii Aradului să rupă ori-ce legătură cu Tisza și să-l provoace să-și depună mandatul de deputat.

Au mai vorbit deputații Bikádi (justhst), Zboray (poporal) și Bokányi (socialdemocrat). Apoi s'a primit aceiaș rezoluție votată la Makó.

Alte întruniri s'au ținut la:

Ujpest, unde au vorbit deputații Leho Hóderváry, Aurel Förster, Kolomon Kovács și Zoltan Désy. S'a votat o rezoluție prin care se declară rōlegală votarea reforme

militare și se cere introducerea votului universal. S'a expedit și e telegramă de simpatie deputatului Kovács (atentatorul lui Tisza).

La *Miskolc* au vorbit deputații contele Károlyi, Bizony, Toth, Hamersberg, dr. Oszkár Jászi, dr. Eugent Landler (socialist).

Înșirăm acum și celelalte localități, unde s'au ținut adunări de protestare contra banditismelor guvernului: Erzsébetfalva, Mohács, Sopron, Győr, Pécs, Szarvas, Vác, Nagykanizsa, Dunapataj, Bogyisló, Ráckeve, Torja, Aiud, Rákospalota, Kiskunmadaras. În toate aceste locuri au vorbit reprezentanții partidelor opoziționiste și ale partidului nostru socialdemocrat. Pretutindeni poporul și-a arătat indignarea sa contra volnicilor și banditismelor guvernamentale.

Ce face parlamentul polițist

După o pauză de o săptămână, parlamentul bandei lui Tisza s'a întrunit Marți din nou. Și iarăși e înconjurat de armată, poliție și jandarmerie și iarăși deputații opoziției sunt împiedicați cu forța armatei să pătrună în Dietă. Tisza deschizând ședința s'a pronunțat și Casa magnaților a votat o nouă lege. Lukács a citit apoi rezultatul, prin care se declară închisă na seziune a parlamentului.

Mercuri, ministrul-președinte deschizând na seziune, a adus o nouă lege polițistă, urma căreia deputații cari fac obstrucție nu se supun poruncei unui Tisza — nu mai că pot fi eschiși dela ședințele Camerei, dar chiar pot să-și piardă mandatele. Lukács a amânat la toamnă discuția acestei legi, ca să ia parte și opoziția la schimbarea ei. Vor vedea deputații guvernamentali de azi, că legile draconice ce le fabrică ei acum se vor răzbuca contra lor atunci când ei vor fi în opoziție. Vorba lui: Azi mie, mâne ție!

Adunarea poporală din Orăștie.

Tovarășii noștri din Orăștie au ținut o frumoasă adunare Duminecă, în 9 Iunie în Piața-mare, la care au luat parte peste 1000 persoane, între cari și un număr mare de săteni români din satele vecine. Cu tot tim-

pul nefavorabil, adunarea s'a ținut în ploaie, tovarășii noștri din Orăștie au dat dovadă de multă hotărâre, care le este spre laudă. Adunarea s'a deschis de tov. Ioan Berian, propunând de președinte al adunării pe însuflețitul tov. Ioan Herța, notar a fost ales tov. Adam Oltean. Tovarășul Herța salută pe cei prezenți, mulțumindu-le că au răspuns în număr așa de mare. Predă apoi cuvântul tovarășului I. Crețu din Sibiu, care într'o vorbire însuflețită a arătat cum se duce lupta pentru votul universal de către partidul socialdemocrat.

A biciuit politica mișească și barbară a guvernului Lukács-Tisza, care a introdus absolutismul în țară. A criticat politica rușinoasă a partidului național român, care a dezertat dela lupta pentru votul universal, trădând cauza poporului român.

În urmă s'a citit de tovarășul Herța următoarea rezoluție, care a fost primită de adunare.

Rezoluțiune.

Poporul muncitor în Orăștie și jur, întrunit în adunare poporală, azi, în 9 Iunie în Piața-mare; ascultând cuvântările ținute asupra situației politice și având în vedere toate fărâdeligile făcute de guvernul Lukács-Tisza, condamnă politica anarhică și despotică a guvernului, care batjocurește cele mai sfinte drepturi constituționale și cetățenești. Adunarea salută partidul lui Justh, care luptă pentru votul universal și desaprobă politica lașă a partidului național român, care în aceste momente hotărâtoare pentru țară, stă departe de lupta ce se duce pentru câștigarea votului universal, egal și secret. Muncitorimea și poporul din Orăștie se solidarizează în lupta ce duce partidul socialdemocrat pentru cucerirea votului universal, totodată salută memoria fraților uciși mișește pe străzile Budapestei din porunca guvernului nelegiuit.

Adresa secțiunii românești din Budapesta este: Népszínház-utca 9. În fiecare Duminecă seara se țin conferințe științifice și producțiuni literare și muzicale. Mercuri seara au loc cursurile seminarului liber. Sunt îndemnați toți tovarășii să ia parte.

Dumnezeu și rege.

— Sprijinatorii lui Tisza Pișta. —

Contele Stefan Tisza compromite pe toți acei, cu cari vine în contact. Și 'n momentul de față marele grof mereu e în contact cu diferite persoane, fiind-că e într'o pozițiune critică. Intocmai ca cănele ce suferă de boala populară (râia) și se scarpină încontinuu, așa și Tisza, de când și-a completat primul capitol al ticăloșiilor sale, se scarpină acum mereu. Și închipuiți-vă, s'a freat în primul rând de Dumnezeu și apoi de rege. Prin asta el voiește ca boala lipicioasă, de care suferă, să molipsească și pe alții, ca apoi să scape de ea.

Când Tisza a scos deputații afară din parlament, cu toții au zis „dar mare domn mai e și banditul acesta al Bihorului“. Dar de atunci și mai mare domn pare a fi, căci a intrat în legătură cu Dumnezeu și cu rege...

Dacă aș fi preot, sau om religios, m'aș revolta, auzind că Tisza mulțumește lui Dumnezeu, fiind-că i-ar fi ajutat să înăbușe obstrucția și că „a ajuns ziua aceia, în care și-a adus la îndeplinire toate“ ticăloșiile sale. După ce a călcat în picioare constituția, dreptul și ordinea, după ce a scos pe deputații cinstiți afară cu forța armată și a rămas numai el și întreaga sa bandă de tâlhari, cu cari a votat legea criminală, Tisza s'a ridicat și a mulțumit lui Dumnezeu pentru-că i-a ajutat la toate astea. (Uită însă că a dat afară și pe doi preoți, cari sunt servitorii lui Dumnezeu și din cari unul l'a afurisit tocmai în momentul nelegiuirilor sale.)

Poate că era mai logic, ca nu lui Dumnezeu să-i mulțumească, ci șefului polițistilor, Pavlik și comandantului Schreiber. Pentru că e la mîntea omului, că Tisza și-ar fi adus la îndeplinire nelegiuirile sale și fără intervenirea lui Dumnezeu, cel puțin nu se prea obsearvă la care acte ar fi luat și Dumnezeu parte.

Și dacă Tisza e sigur, că în afacerea asta Dumnezeu a ținut cu dânsul, de ce atunci s'a mai folosit de sprijinul poliției și armatei și n'a lăsat opoziției aceste „puteri pământești“?

Dacă ar fi făcut aceasta și tot ar fi eșit învingător, s'ar mai crede atunci că D-zeu

Măgarul în blana de leu.

— Tema după Esop. —

Că pentru mîntea lesne crezătoare,
Înfățișarea-i foarte 'nșelătoare,
Din marea școală-a vieții toți o știm;
De aceea vasul de aramă'l poleim.

Sub vorba blândă și-ademenitoare,
Or sub povara hainii sclipitoare,
O, câte vulpi s'ascund, numite oameni!
Câți mirmidoni ai simțului și minții!
E lumca celor mici, vicleni și fameni.

Dar zgâriați puțin din poleială,
Și-arama ndată iese la ivială;
Caci pomul rău pe rod-u-i se cunoaște;
Iar din pisică tot pisică naște.

Măgarul s'a încercat și el, odată,
Să lase traiul umilit și greu;
Să vadă și 'naintea-i frunți plecate; —
Și s'a 'nbrăcat cu blana unui leu.

E drept, urechile se cam vedeau;
Picioarele steteau descoperite;
Dar, dacă 'nfățișarea covârșește,
Rămân mici neajunsuri nezărite.

Fapt e că obștia de dobitoace
Cuprinsă fu de-o spaimă negrăită.
Când, iată, vulpea-i iese înainte,
Și-i stete 'n față foarte liniștită.

Apoi, rânjind, îi spuse: „Ei fârtate,
Aproape și pe mine mă 'ngrozeai,
Prelung și răgușit de nu răcneai!
Ia vezi că-ți cade blana de pe spate!“
Dr. Const. Popescu.

De credință...

De: I. Adam.

Noaptea era răsărită. Vântul șuera cu mânie, trecea prin lume batjocoritor, răsfrângând în hohotul său vânturat, răsul necurat al iadului. Intineric de nu se vedea nici în ceriu, nici în pământ.

Strângându-și capul în gulerul cojocului, Pândarul stă zgribulit, ascultând bocetul sfâșiat al frământărilor din cuprins. Iși adusesese o spinare de paie și după-ce și-a potrivit un pățul pe prispa hambarului, se cuibări acolo liniștit. În mîntea îi ardea un gând, să puie mîna pe tâlhari, că altfel boierul îi trece în socoteală toată lipsa din stăndoaie.

În depărtare văjtea pădurea, trosnind răsunător în răscoala înfrînată a mîniei. Hăul clocotea de pînirea furtunatică a deslănțuirilor.

Când venea câte un vârtej, lovea în trupul hambarului, de mai să-l risipească la pământ. Vântul ce scăpăta pe dedesupt, în frământarea lui printre țarași, răgea ca un taur strâmtorat de fiare, se sbătea ca un pește mare, prins în pânzele năvodului. Când țîșnea de cea parte, dădea un țipăt țiuitor și se ducea nebin.

Svârrr... pe dinainte trece o umbră, săgetând intinericul cu două scăpărări. E necuratul.

Mai încolo, lupul se oprește, ridică capul în vînt și urlă prelung, un plîns sfâșietor de jiganie flămândă. Și urletul tânguios, amestecat în suspinul chinuit al vîntului, ample împrejurimea de jale.

Un moment se liniștesc toate. Revolta

face, un șoptit inecat numai, și-apoi moare, gâfâind cele din urmă suflări greoaie și rari. Ninsorea cădea pripit...

Printre fulgii deși, se vedea luna palidă, dibuitoare, ce umbla să-și strecoare razele reci prin scama nourilor: o candelă adormită la căpătâiul grozaviei ce moare...

Mult nu se odihnește și vîntul își pornește mânia din nou, ridică valurile de omăt, le poartă prin aer, întunecă luna, zgghiind toată cuprinderea.

— Ahoo...

Trei sănii trag dinaintea hambarului.

— I-am prins...

Își zice pândarul ușurat. Frica îl ținea înse pironit, că nimic nu-i mai fioros noaptea decât omul și mai ales la o vreme ca aceea.

Unul din cei cu săniile pune piciorul pe scară...

— Cine-i acolo, măi?

Tălharul dă se fugă. Paznicul se ridică din mijlocul paelor și pune mîna pe bătă.

— Petre, taci și lasă-ne să luăm, că-i iarna grea și n'avem pită: păcat de Dumnezeu să murim de foame...

— Da vezi, că lipsa mi-o pune mie la socoteală și nu pot. Fugiți, că altfel dau cu ciomagu.

Apoi, după ce mai prinde la curaj, zice:

— A... va să zică tu-mi crai, măi bade Cristea, pentru tine mă suduia boierul, lasă că te așez eu pe tine...

Și Petrea pândarul sare din pățul, își strînge cojocul la piept și pleacă în spre curte.

— Nu pleca, măi creștine, uite că nu

i-a fost în ajutor. Dar când intervine poliția și armata, e foarte greu de stabilit că cu ce anume a intervenit și Dumnezeu.

Dacă aș fi slugarnic față de rege, dacă aș fi mare monarhist, aș condamna o nouă pungășie a lui Tisza: acum după Dumnezeu îl alătură pe rege, îl face complice pe monarh la nelegiuirile sale. După părerea tuturor oamenilor cinstiți și cu dreaptă judecată, faptele săvârșite de Tisza și compania sa, nu sunt decât călcări de legi și constituție, atentate la dreptul și libertatea deputaților.

Dacă cineva strânge mâna lui Tisza, atunci nu Tisza se va curăți de murdărie, ci acela se va murdări. Ceiace nu folosește sentimentului religios ca Tisza să taxeze pe Dumnezeu ca complice la ticăloșiile sale, tot așa nu este în favoarea ideii monarhice, dacă regele se declară solidar cu asemenea fapte, pe cari majoritatea locuitorilor țării le consideră de nelegiuiri, forță brutală și infamii.

Dacă regele va consfinți legea violenței, legea militară, aceasta va servi în primul rând nouă, căci va face ceiace condeiul și cuvântul nostru n'a fost în stare să exprime, va arăta că sistemul monarhic e atât de prisos, încât dacă n'ar exista, societatea s'ar face mai sănătoasă. Noi n'avem nimic de zis, dacă Tisza lucrează pentru răsturnarea cât mai urgentă a monarhiei. Căci pentru faptele sale de tiran el nici nu îndrăznește să-și ia vre-o răspundere. După Dumnezeu el pune totul pe socoteala regelui...

La scoaterea deputaților din parlament, regele trebuie să fie tot așa de străin, ca și Dumnezeu.

Noi însă nu ne simțim datori a lua apărarea nici a lui Dumnezeu, nici a regelui. Dar acei cari au datoria s'o facă, cari prin aceasta își câștigă pâinea, ar trebui să someze pe Tisza ca să nu se mai frece atât de Dumnezeu și de rege, căci prin aceasta nu el devine mai curat, ci Dumnezeu și regele vor deveni mai murdari. *T. Albani.*

Tovarăși! Muncitori!
Răspândiți pretutindeni foaia voastră „Adevărul“, care apără drepturile poporului!

mai luăm, ne ducem, nu suntem doară tâlhari, dar iarna-i grea...

— Da boierul pe mine m'o suduit și m'o alungat dela curte ca pe un câne. A zis că de-mi mai scapă hoțul din mână și data asta, îmi ia din hac: și am și eu copii...

— Petre, măi Petre, stăi bre omule, nu te duce... Pe tine te paște pe semne un păcat.

Pândariul o ia la fugă. Hoțu dă după dânsul. Când l'a ajuns din urmă, numai i-a isbit cuțitul în ceafă și l'a lăsat grămadă, într'o baltă de sânge...

O dimineată liniștită, curată și rece. Nămeții albi și sticloși, se îngâneau draguț cu albastrul închis al cerului.

Satul se deștepta.

Deschisul ușilor, vorba oamenilor, trosnetul lemnelor, toate răsunau puternic în aerul înghețat. Fumul de prin ogege, se ridică în rotocoale vinete, pierzându-se într'o înouare întinsă, ce plutește deasupra caselor.

La curte începuse lumea să miște. Bui-maci și încotoșmați, hargații mișunau pe ici și colea. O servitoare mai de aproape, dă busna în odaia boierului. Abia putea să-și ție suflarea, îngăimând tromburător:

— Cucoane, Petrea... afară...

Și cu mâna dreaptă arată nedumeritor în spre ușă.

— Ce-i, fată hăi, ce ai cu Petrea?

Ea deschide ușa și eșind în tindă, face semn înainte.

— Veniți și vedeți!...

Boierul, cucoana, copii, cu toții năvălese afară, la întâmplare. Când deschid ușa din

Inundațiile.

Sărăcia fraților țărani din comitatele Caraș-Severin, Timiș, Torontal etc. în urma revărsărilor de apă. — Ce măsuri sunt de luat contra primejdiei apelor.

Nimic nu păgubește mai mult, nimic nu zdruncină mai puternic economia unei țări, ca inundațiile. Ele, când iar proporții (întinderi) mari, sunt mai primejdioase și fac pagube mai mari, ca războaiele. Și ce tristă stare rămâne în urmă și ce privesc sălbatică și descurajatoare aduce cu ele năvălirile de apă, cari odată pomite nu se înfrânează decât cu încetarea ploilor. Familii îndoliate, semănături distruse, case întregi dărâmate, pământuri bogate, evenimente sterpe, fiind acoperite de petrișuri și nisipuri, vite omorâte, drumuri și căi ferate distruse, sărăcie sugrumătoare domnește cumplit acolo, unde cu câteva zile în urmă râdea traiul bun. Copilașii goi, plâng în colibele făcute în grabă pe marginea apelor, când la câțiva pași depărtare, li se dărâma casele, iar părinții măhniiți, jlesc nădejdiile cu desăvârșire pierdute într'un viitor mai bun.

Și judecând bine, cei mai mulți văd că averea lor a fost făcută prin cinste și economie, dar ce folos, tot ce-lu adunat și au zidit generații întregi, totu a trebuit să fie risipit într'o noapte.

A doua zi, peste întinsele ape nu se mai vede nimic, valorile murdare se rostogolesc numai, ducând în ele diferite lucruri, lemne fasonate, copaci întregi, cadavre de tot soiul; nu se mai vede nici urma sator bogate, nu se mai cunoaște locul câmpiilor imbelșugate. Bieții oameni au pierdut totul, apa le-a distrus întreg avutul, dărâmand și împrăștiind fără căutare munca lor, a părinților și strămoșilor lor.

Că guvernul și lumea miloasă le va veni în ajutor, dar cât de mare poate fi acel ajutor și câtu-i de trist să ajungi a fi miluit de alții, când ai sufletul mândru și când visul tău a fost toată viața să fi tu ajutorul altuia.

Dar ploile nu conținesc, apele se măresc mereu, iar colibele trebuie să se ridice din ce în ce mai mult pe deal, fiind amenințate de a fi cotropite. Și aceste puhoiuri

față, cucoana dă un țipăt, ar copii, înfricoșăți, se prind de poala mamei lor.

Petre pândarul, s'a târât cum a putut până la curte. Incrementul întins pe scară. Cu mâna dreaptă s'apucase de ultima treaptă. Ceialaltă mână înghețase în aer, arătând într'o parte. Gura îi rămase căscată, de par'că voia să spuie ceva. Limba înegrită și uscată de frig, îi atârna pe bărbie. Ochii eșiți, îi crăpase de ger.

Toată ograda era în picioare. Cu toții stăteau înfiorați.

Vine și vătavul. Când a dat cu ochii de Petrea, l'a podidit plânsul. Bănuise el asta, de cum a văzut urma și dâra de sânge. Văzând că boierul îl privește întrebător, îngână cu obidă:

— Ce să fie cucoane: n' standoale n'a intrat nimeni, că acu vin de acolo. Se vede c'au dat peste nenorocitul ăsta și l'au ucis ca să nu-i deie de gol...

Vătavul își trece mâna sumanului pe la ochi și oftează înduioșat. Boierul privește lung mortul, apoi, ca lumnat, se'ndreaptă către slugi:

— Halal om... știu c' fost de credință. Chiar când să-și deie sufletul, el se trage cum poate și vine să ne vestească paguba... Uite cum se 'ncearcă să strigo... Într'acolo trebuie să fi apucat tâlharii. I-a înlemnit mâna arătându-i...

Un zimbet de netcredere flutura pe buzele tuturor.

— Ehei cucoane, ba arăți în spre casa lui, că ntr'adevăr vine și vrea să spuie că are copii...

de apă, omorătoare acum, pe secetă erau părăie nebăgate în seamă, uneori abia aveau vitele de unde să se adape.

Asemenea jalnice întâmplări anul acesta s'au repetat în mai multe țări din Europa. Iar acum două săptămâni frații țărani din Bănat și Ardeal au fost crunt lviți; orașe și sate întregi au fost dărâmate, zeci de oameni înecați, turme întregi luate, toate averiile lor risipite. Iată orașele și satele strașnic de păgubite de pe urma inecului: Lugos, Reșița, Lapușnic, Glimboaca, Călnic, Ohababistra, Căvâran, Bujor, Parța, Dolț, Ghilad, Gătaia, Cebza, Macedonia, Deva, Maria-Radna și Alba-Iulia. Multe din localitățile înșirate aci, odinioară în floare, astăzi sunt adevărate ruine, sute de case s'au surpat. În multe comune, majoritatea locuitorilor a perit în valuri, surprinsă fiind de primejdie. Cum e în comuna Cebza din 2600 suflete, acum nu e nici jumătate din numărul acesta. Cei rămași sunt într'o sărăcie cumplită. Și așa în mai toate comunele ce au suferit de pe urma revărsărilor de apă...

În fața unui pericol, atât de grozav, ce-l ține mereu în nesiguranță — omul trebuie să întrebuinteze toate mijloacele, de care dispune, spre a-l putea preveni. Primul lucru ce trebuie de avut în vedere este înțeleapta folosire a munților și dealurilor, de unde se coboară toate acele ape.

Greșeala civilizației e că prea a provocat tăierea pădurilor, având trebuință de mult lemn de lucru și de foc și prea a introdus multe vite în pășunile munților și dealurilor, având lipsă de mari cantități de carne, lapte, piei și lână. Se poate observa că acest progres are în el și multă spoyală subțire, căci altfel trebuia să se exploateze pământul dela munte fără a-l secătui. Exploatarea făcută au fost însă barbare, masive întregi de păduri fiind distruse fără a se avea prevederea însemnării lor, s'a făcut astfel goluri mari pe dealuri și munți, cari fiind păscute și bătătorite de vite, pământul devine oarecum șlefuit și apa căzută pe pantele repezi, neputând măcar intra în pământ, se scurge de-a dreptul în părae. Acestea, umplându-se de apă, o coboară, toate de odată în fluviu, care fiind neîncăpător, se revarsă. Rîul devine și mai mare, căci exploatarea munților pentru a lua un venit cât mai mare din pășuni, introduc oi cât mai multe, cari cu picioarele lor ascuțite și cu obiceiul de a merge una după alta, fac dările, ce se văd săpate adânc în aceste pășuni. Aceste săpături vor fi mărite de ploii, cari, când pantele sunt repezi, dau în scurt timp naștere periculoșilor torenți. Când pământul este împădurit, ploaia găsește ca primă piedică foile coroanei arborilor, în care se oprește o parte din umezeală. Apoi chiar picăturile ce cad pe pământ, nu vin cu greutatea cu care se coboară din nori, ci se preling mare parte încetșor pe trunchiurile arborilor. Apa ajunsă jos găsește un strat de foi moarte, ce o absoarbă în cea mai mare parte și apoi în urmă e redată treptat, treptat păraielor. Cu chipul acesta nu numai că nu vor fi primejdii de apă, dar vom avea covoare nesăcate, ceiace este cât se poate de însemnat pentru economia unei țări, căci izvoarele nesecate sunt mijloacele irigațiilor, sunt temelii unei agriculturi cu venituri frumoase.

Naționaliștii români și votul universal.

Naționaliștii români din Ungaria, după cum se știe, au în programul lor printre altele și votul universal. În încă se dau drept cei mai democrați din țară.

Că ce democrați sunt și cum luptă pentru punctele programului lor, muncitorii cam au cunoștință. Însă ca să nu se uite unelo lucruri, e bine să le împerspătam din

când în când, ca să știe tovarășii români cu cine au de lucru.

Mai bine de un an se dă luptă pe moarte și viață în parlament și afară de parlament pentru înfăptuirea votului universal. La lupta aceasta au luat parte masele muncitoare și partidul justhist, care dacă s'a declarat luptător sincer pentru votul universal, își și ține de datorință pentru a lupta până la extrem. Naționaliștii români, deși aderenti ai votului universal, n'au dat dovadă de o luptă sinceră. Ba zic ei: Am luptat... dovadă „mărețele“ adunări populare din anul trecut, cari le-au făcut de formă. Inșă acolo, unde au reprezentanți, deși în număr mic, în parlament, abia și-au deschis gura la câte trei luni odată.

Toată „lupta“ lor pentru drepturile poporului — se dă după culise, ca nu cumva să-l scoată din sărite pe guvernul acesta mizerabil.

Ca să ducă în eroare pe aderenții partidului lor, conducătorii naționaliști publică din când în când în organul lor câte un articol cu înclinarea spre luptă, dar de fapt — pe după culise plănuesc, te miri ce planuri de împăcare cu guvernul.

Ca să fim în clar cu politica lor, citez din organul lor „Românul“ dela 23 Maiu, care publică un articol referitor la lingușitorii și dezertorii din partidul național, cari pentru un ciolan părăsesc partid, neam, se lapadă de idei. Intre altele scrie autorul:

„... Aceia cari pentru interesele personale transigeră asupra acestui punct, sunt niște dezertori...“

... Lupta noastră țintește la rezultatul, că într'un viitor neamul nostru să ajungă în acea situație, încât să nu avem nevoie de lingușiri spre a obține drepturile și favorurile cari ni-se cuvin...“

... Pentru a ajunge cât mai repede la acest viitor, se cere luptă și se cere ca să fim unanimi în luptă...“

... Față de acești dezertori, mai ales față de cei conștienți, ne vom face datoria...“

Și conducătorii partidului, cari prin lingușiri, pentru câteva favoruri grase, sunt în stare să abdică de votul universal, n'ar trebui priviți ca dezertori?

„Față de acești dezertori, mai ales față de cei conștienți — zic ei — ne vom face datoria...“ Cine să le aplice pedepsele? Ei de ei? Vorba ceia: corb la corb nu scoate ochii.

Deci dacă naționaliștii au dormit până acum, le-a sosit timpul ca să proceadă după cum cântă: „Deșteaptă-te Române, din somnul cel de moarte...“, și să arete prin fapte, că ei sunt luptători sinceri pentru drepturile poporului și pentru votul universal, mai ales acum, când se dă lupta decisivă...“

Nu aștepte de-a gata, că pot vedea, că dela banda lui Tisza nu se pot aștepta la nimica bun.

— e — u.

Cugetări socialiste.

La început și lucrătorii voiau să oprească dezvoltarea marelui industriei capitaliste. Ei nimiceau noile mașini, se împotriveau la introducerea muncii femeilor etc. Dar au înțeles mai iute, decât meseriașii cât de fără judecată era această purtare. Ei au găsit alte mijloace mai potrivite pentru ca să în-lăture cât mai mult cu puțință urmările dăunătoare ale exploatarei capitaliste: organizările lor economice (sindicate) și lupta politică, ce se întregese una pe alta; astfel au ajuns să dobândească izbânzi mai mari sau mai mici în diferite țări. Dar fiecare din aceste victorii, fie ridicarea salariului, micșorarea timpului de lucru, oprirea muncii copiilor, căpătarea de ateliere igienice, dau un nou imbold dezvoltării economice, prin ceea ce împing pe capitaliști să înlocuiască orațele de muncă scumpite, prin mașini, sau prin aceia, că fac neapărat trebuitoare cheltuielile mai mari de instalare sau producere, ceiace apasă mult mai

greu pe micii capitaliști, decât pe cei mari și le îngreue lupta de concurență.

K. Kautsky.

Ce e adevărat, este că vremea dreptății e aproape. Nu mai e trebuință, ca pe vremea lui Lassalé, de urcat pe culmea muntelui cugetărei, pentru a vedea mijind la orizontul social licirile anunțatoare ale unei noi epoci în istoria lumii. Acum vedem zorile albind o întreagă bucată de cer, gonind din fața lor negurile seculare și răspândind o lumină răzbunătoare asupra haosului vechilor realități sociale, asupra acestei grămezi de ignoranță, de nedreptate, de suferință, de eroare, ce se manifestează prin dezordinea morală, prin robie personală și obștească, de tot felul, prin starea de război dintr-o nație și prin acest flagel ce iscă și cronează totul: exploatarea omului prin om!

B. Malon.

Industria mare e cruda ucigașă, marea mistuitoare de vieți omenești. Căci silește pe oameni să lucreze atâtea ceasuri îndelungate, în niște condiții mizerabile, îi asasinază încet, le curmă viața în schimbul unei bucățele de pâine. Astea sunt adevăratele crime sociale.

Paula Mink.

FRIEDERIC ENGELS.

Socialismul în Germania.

(Sfârșit.)

Socialiștii germani în interesul revoluției europene sunt datori să apere tot ce au câștigat până acum, să nu se închine nici înaintea dușmanului din afară, nici a celui din lăuntru; și asta pot să facă numai luptând-se până la moarte împotriva Rusiei și aliaților ei, or-cari ar fi aceia. Dacă republica franceză s'ar pune în slujba măriei sale țarul și autocrațul tuturor rușilor; socialiștii germani se vor lupta împotriva ei, cu părere de rău, dar se vor lupta. Republica franceză poate reprezenta față cu imperiul german, revoluția burgheză. Dar față cu republica lui Constans, Rouvier și chiar a lui Clemenceau, mai ales față cu republica aceia, care lucrează pentru țarul rusesc, socialismul german reprezintă revoluția proletară.

Un războiu în care rușii și francezii ar năvăli în Germania, ar fi pentru aceasta un războiu pe viață sau pe moarte, în care, pentru a-și asigura existența sa națională, ar trebui să întrebunțeze mijloacele cele mai revoluționare. Guvernul actual, de bună seamă, nu va deslănțui revoluția, dacă nu va fi silit să facă asemenea lucru. Dar este un partid puternic, care dacă ar fi silit, la caz de primejdie, l'ar înlocui; e partidul socialist.

N'am uitat de pilda măreată dată de Franța la 1793. Dacă setea de cuceriri a țarului și nerăbdarea șovinistă a burgheziei franceze ȳresc mersul biruitor, dar pacinic al socialiștilor germani, aceștia sunt gata, fiți încredințați, a dovedi că proletarii germani de acuna nu sunt nevrednici de a se compara cu sanchiuloții francezi de acum o sută de ani. Și atunci soldații lui Constans, călcând pe pământul german, vor fi salutați cu cântecul:

Cum!? Aceste bande de străini
Să fie stăpâne vetrelor noastre?!

Să arătăm în scurt cele spuse. Pacoa asigură biruința partidului socialist german peste vre-o zeci ani; războiul îi dă să aleagă ori biruința în doi-trei ani, ori căderea desăvârșită, cel puțin pe cincisprezece sau douăzeci de ani. În asemenea împrejurări socialiștii germani ar trebui să fie nebuni pentru a alege mai degrabă nesiguranța războiului, decât triumful neîndoios ce l'ar avea în vreme de pace. Mai mult, nici un socialist din nici o țară nu poate dori triumful războinic, fie al guvernului german de astăzi, fie al republicii franceze; și mai puțin al țarului, căci acesta ar însemna subjugarea Europei. Iată pentru ce

socialiștii de pretutindeni cer să se păstreze pacea. Dar dacă totuși războiul ar izbucni, un lucru e neîndoios, acest războiu, în care 15 până la 20 milioane soldați se vor măcelări între dâșii și vor pustii Europa cum n'a mai fost pustiiată nici odată, — acest războiu ori va aduce triumful socialismului, sau va răsturna până la atâta vechea stare de lucruri, va lăsa în urma sa așa o ruină, încât vechea societate capitalistă ar fi mai cu neputință decât ori-când, și revoluția socială întârziată cu zece până la cincisprezece ani, ar fi numai mai adâncă și s'ar desăvârși mai repede.

CRONICA.

— **Tinerimea universitară protestează.** În sânul studenților unguri domnea de multă vreme mare moleșală și o desinteresare completă de evenimentele sociale ce s'gduie omenirea. Tinerii se adunau numai spre a petrece împreună și a-și împărtăși aceleași glume proaste, aceleași idei vechi, prejudecăți și nepriceperi. Se vede însă că întâmplările din ultimul timp i-a deșteptat și pe ei. Despotismul cârmuirii de o parte și răsvrătirea maseilor de altă parte, au trezit și tinerimea universitară la o altă viață. Inspirați de o credință nouă, ei se arată acum gata să se desvotze până la sacrificiu pentru triumful cauzei sfinte a dreptăților poporului. Într-o adunare studentească ținută la începutul acestei săptămâni, s'a hotărât ca tinerimea universitară să sprijine cu tot focul junetei lor — acțiunea opoziției și a muncitorimeii organizate împotriva tiranilor mari și mici ai națiunilor din Ungaria.

— **La 70.000 coroane s'a urcat** până acum lista de subscripție deschisă de partidul nostru socialdemocrat, pentru a veni în ajutorul victimelor zilelor revoluționare din luna Maiu în Budapesta.

— **Cât a costat tirania lui Tisza?** Săptămâni întregi Capitala țării este inundată de miliție și jandarmerie, adusă din provincie la propunerea lui Tisza și pentru a preveni eventualele tulburări de stradă. Pentru zilele cât au stat în Capitală, soldații și jandarmii au primit, în vederea serviciului excepțional și a traiului mult mai scump decât în provincie, soldă dublă. Zilnic s'a luat din banii țării cu aproape 70.000 de coroane mai mult decât în timpuri normale, ceiace în decurs de două săptămâni face aproape un milion de coroane. Dar contele Tisza și-a făcut hatărul și ce însemnează un milion de coroane stoarse din sudoarea poporului, când e să se satisfacă hatărul unui conte de talia lui Tisza, pentru care puna țării stă totdeauna deschisă!

Activitatea noastră.

Din Orșova primim vestea despre un început de mișcare socialistă la muncitorii români. Dela 1 Iunie un grup de lucrători țin adunări și conferințe în fiecare Duminică. Au luat cuvântul tov. Heineman, tâmplar din Germania, arătând în limba germană tactica ce o folosese muncitorii germani pentru organizarea lor. Tov. Rösling, metalurgist, în limba maghiară s'a ocupat de foloasele organizațiilor proletare. Iar tov. Stroja Mihai în limba română a îndemnat pe tovarășii români ca strâns uniți să lupte pentru îmbunarea sortii lor, să intre în partidul socialdemocrat și în sindicatele de luptă proletară. Sa hotărât afilierea la centru și abonarea ziarului „Adevărul“.

Felicităm pe muncitorii români din Orșova pentru hotărârea lor de a se grupa și ei în jurul steagului roș al socialismului.

Redactor-responsabil: **Joan Flueraș**

Tipografia Világosság, societate anonyma,
Budapest, VIII., Conti-nța 4.